

Posudek diplomové práce

BARBORY ŠUPÍKOVÉ

ZLOČIN A TREST PO SICILSKU V PRÓZÁCH SOUČASNÝCH ITALSKÝCH
SPISOVATELŮ-NOVINÁŘŮ,

Ústav románských studií FFUK

Autorka se zaměřila na specifickou skupinu italských novinářů s literárními ambicemi, a konkrétně na Sicilany, kteří píšou o maffii. Jde vesměs o osobnosti působící po zlomovém roce 1992, kdy zavraždění Falcona a Borsellina vyvolalo i na Sicilii odmítavou reakci.

V úvodní kapitole podává stručný přehled vývoje mafiánských struktur a připomíná starší autory, kteří už o maffii psali (Pirandello, Brancati, Sciascia, Camilleri). Zdůrazňuje přitom, že „mafiánství“ původně označovalo určitý hodnotový kodex, a formuluje provokativní – a nikoli zcela falešnou – tezi, podle níž „na přítomnost mafiánských hodnot v sicilské literatuře lze pohlížet jako na jeden z faktorů, vdechujících sicilské literatuře její originalitu“. (s. 13). Bohužel tuto konstataci nedokládá.

Následuje (3) soubor faktograficky kvalitních bio-bibliografických medailonů zvolených autorů: Roberta Alajma, Gaetana Savatteriho a Salva Sottileho.

Poté (4) autorka přechází k analýze vybraných románů. Říká-li, že se tak bude dít „v komparaci s žurnalistickými texty“, není to ale přesné: spíše jde o obecnější rozlišení tematických a formálních priorit v relaci román x publicistika, a to nezávisle na konkrétních textech. Východiskem pro žánrové charakteristiky románových textů jsou pro ni definice Northropa Frye v jeho *Anatomii kritiky* – což je originální inspirace a dobře použitá. Za sebe autorka upřesňuje pojetí vztahu román x žurnalistika: pro román je příznačná fikčnost, pro žurnalistiku faktografičnost a dokumentárnost. Tato snaha vyjasnit si pojmy před započítáním vlastních analýz je rozhodně sympatická.

Následují vlastní analýzy. V případě Alajmova románu *È stato il figlio* je situace poměrně jasná a diplomantka ji dobře popisuje: sicilská faktografie je použita selektivně jako stavební kamínky, jako motivy, ze strany románu přichází psychologie, překvapivá anagnorize (vrah je někdo jiný), dialogy apod. V případě „románové“ (?) biografie *Tempo*

Niente je to podstatně složitější a analýza se mi zdá poněkud rozpačitá. Zjevně převažuje poloha dokumentu, což konstatuje i autorka. Význam textu hledá v jeho „občanské hodnotě“ (30). S tím lze souhlasit, není to ovšem kategorie, která by něco vypovídala o jeho žánrovém určení. Přitom román vyprávějící „una vita“ je dosti frekventovaná žánrová modalita, a srovnání Alajmova textu s nějakým vzorovým románem o životním příběhu jednoho protagonisty by možná nebylo bez užitku.

Snáze se autorčině intenci podřizují texty Gaetana Savatteriho. Dosti přesvědčivě dokládá, jak se například v *I ragazzi di Regalpetra* organicky uskutečňuje amalgám dokumentu – znovu vypovídajícího o mafiánských praktikách – a fikce, jak vzniká „sociologická analýza ve formě románu“ (34). Korigoval bych nicméně její tvrzení, že Savatteriho text lze zařadit mezi biografické romány či angažovanou literaturu: to nejsou kategorie stejného řádu, tady není žádné buď/anebo. Posun k románu autorka například spatřuje v tom, že Savatteri pouze neřadí za sebou fakta, ale hledá jejich motivace: to je dobrý postřeh.

U románů Salva Sottileho je to ještě jednodušší, mafiánský materiál je znovu použit jako kamínky fikční konstrukce. Vazby na žurnalistické aktivity jsou tu, jak autorka dokládá, přesto průkazné. Sottileho první román *Maqeda* podle jejích slov dělá dojem, že se tu autor „vyrovnával se všemi událostmi, kterým jakožto novinář v uplynulých letech ... přihlížel“ a že nikoli náhodou vybavil protagonistu profesí novináře.

Závěrem:

Oceňuji, že autorka pracovala s poměrně rozsáhlým korpusem textů a že pro něj našla jednotící interpretační perspektivu. Analýzy jsou pečlivé, stylistická úroveň práce je dobrá (až na drobná zakolísání, jež nepokládám za nutné ilustrovat). Otázka, do jaké míry žurnalistická profese autora podmiňuje jeho románovou tvorbu, je relevantní, a v souvislosti s posunem čtenářského zájmu k „literatuře faktu“ stále relevantnější. Doporučil bych autorce přečíst si ex post studii Jiřího Opelíka o „škole Lidových novin“, kde je brilantně zdokumentováno, jak étos jisté žurnalistiky podmiňuje témata i formální znaky románů takového Eduarda Bassa, Karla Čapka či Karla Poláčka.

Práci hodnotím známkou výborně.

Praha, 12. 1. 2018

prof. PhDr. Jiří Pelán, Ph.D.,
oponent